

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Recenzja osiągnięć naukowych doktor Jolanty Jarczyńskiej, o których mowa w art. 219 ust. 1. ustawy z dnia 20 lipca 2018r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 742 ze zm.), wydana w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktor habilitowanej w zakresie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika

Doktor Jolanta Jarczyńska jest magistrem pedagogiki (2000, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Bydgoszczy) w 2002 roku ukończyła również Podyplomowe Studium Profilaktyki uzależnień w Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki uzyskała w 2005 r. na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy (tytuł rozprawy: „Wybrane czynniki ryzyka występujące środowisku rodzinnym a picie alkoholu w okresie adolescencji”; promotorka – prof. dr hab. Maria Deptuła).

Jej zainteresowania naukowe koncentrują się wokół pedagogiki młodzieży, a zwłaszcza tych obszarów, który wiąże się z uczestnictwem w grach losowych, lifestreamingiem, również w aspekcie uzależnień behawioralnych, profilaktyką wykluczenia społecznego oraz kształtowaniem się tożsamości młodzieży w relacji do jej funkcjonowania w świecie mediów społecznościowych.

Od 2004 roku doktor Jolanta Jarczyńska jest związana zawodowo z Uniwersytetem Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Obecnie pracuje tam jako adiunkt w Katedrze Pedagogiki Opiekuńczej i Profilaktyki Społecznej na Wydziale Pedagogiki pełniąc obowiązki kierowniczkii Katedry.

Podstawą ubiegania się przez doktor Jolantę Jarczyńską stopnia doktora habilitowanego jest monografia pt. *Tożsamość młodzieży w świecie mediów cyfrowych. Znaczenie i funkcje mediów cyfrowych w procesie kreowania tożsamości dorastających osób*, wydana przez Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy w 2021 roku.

Pani doktor Jolanta Jarczyńska nie podaje współczynnika IF. Liczba cytowań według Google Scholar w dniu złożenia wniosku wynosiła 129, a indeks Hirscha - 8. Sumaryczna liczba punktów za publikacje po uzyskaniu stopnia doktora wynosi 418,50 pkt (na podstawie oświadczenia wnioskującej).

Osiągnięcia dydaktyczne, organizacyjne i popularyzujące naukę.

Pani doktor Jolanta Jarczyńska ma duże doświadczenie dydaktyczne. Prowadzi na swojej uczelni zajęcia dla studentów zarówno w języku polskim, jak i angielskim (w tym również dla studentów szkoły doktorskiej UKW w Bydgoszczy). Jest współautorką specjalności (i modułów w ramach tych specjalności) na kierunku Pedagogika – studia I stopnia. Habilitantka uczestniczyła także w kilku projektach o charakterze metodyczno-

dydaktycznym. Po pierwsze był to projekt realizowany w latach 2017-2019 *Polsko-ukraińska współpraca naukowo-metodyczna na rzecz wspierania rozwoju systemu profilaktyki i kształcenia specjalistów w zakresie przeciwdziałania zachowaniom ryzykownym dzieci i młodzieży w Ukrainie*, którego celem było opracowanie innowacyjnej koncepcji i modułu kształcenia dla kierunków: praca socjalna, psychologia praktyczna i socjologia. Uczestniczyła także w trzech projektach międzynarodowych, skupiających kilku partnerów: jednym w ramach programu ERASMUS + Partnerstwa Strategiczne (pełniąc funkcję koordynatorki strony polskiej), oraz dwóch w ramach Programu Partnerskiego Leonardo da Vinci.

Habilitantka ma również doświadczenie w zakresie kształcenia doktorantów, nie tylko poprzez fakt prowadzenia zajęć w szkole doktorskiej, ale również poprzez pełnienie roli promotorki pomocniczej (2018-2021) podczas przygotowywania rozprawy doktorskiej Szymona Borsicha pt. *Zmiany zachodzące w zakresie wybranych podmiotowych czynników tworzących kontekst osiągnięć szkolnych uczniów klas IV-V i ich uwarunkowania* (promotorka – prof. dr hab. Maria Deptuła). Pełni również funkcje recenzentki w czasopismach naukowych.

Dr Jolanta Jarczyńska pełni obecnie obowiązki kierowniczkii Katedry Pedagogiki Opiekuńczej i Profilaktyki Społeczne na Wydziale Pedagogiki UKW w Bydgoszczy. Poza tym jej osiągnięcia organizacyjne koncentrują się wokół pracy w różnego rodzaju komisjach i zespołach na Wydziale Pedagogiki. Ma za sobą również doświadczenia w rolach eksperta i sędziego w debatach oxfordzkich na swoim wydziale w ramach Kujawsko-Pomorskiej Ligi Debat. Odnotować należy również fakt, że za działalność organizacyjną dr Jolanta Jarczyńska otrzymała w 2021 roku nagrodę Rektora UKW w Bydgoszczy.

Dr Jolanta Jarczyńska uczestniczy również w działaniach popularyzujących naukę. Angażuje się w Dni Nauki, Festiwal Nauki, Drzwi Otwarte organizowane w jej uczelni. Uczestniczy czynnie w konferencjach, seminariach, prowadzi szkolenia dla osób reprezentujących praktykę, w tym dla nauczycieli, pedagogów szkolnych, terapeutów uzależnień.

Istotna aktywność naukowa realizowana w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej., o której mowa w art. 219 ust. 1 pkt 3 Ustawy z dnia 20 lipca 2018r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 742 ze zm.)

Ponieważ nie istnieje definicja legalna powyższego kryterium, wobec tego przyjmuję jego następujące rozumienie (biorąc pod uwagę reguły wykładni literalnej i celowościowej): 1) w ramach tego kryterium chodzi o aktywność w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej poza własnym miejscem pracy; 2) za instytucję naukową uznaję wszystkie instytucje /organizacje, które podejmują działalność naukową, choć nie wyklucza to również innego rodzaju działalności (w przypadku działalności naukowej powiązanej z dyscypliną pedagogika będzie to zwłaszcza działalność edukacyjna, społeczna, kulturalna); 3) realizowanie aktywności w uczelni/instytucji może wiązać się z fizyczną obecnością w tej uczelni/instytucji, ale może oznaczać również oznaczając przyporządkowanie organizacyjne, w szczególności uczestnictwo w projekcie, który jest realizowany w innej uczelni/instytucji tzn.

zarządzany jest przez inną jednostkę; 4) za istotną aktywność naukową uznaje taką, która powiązana jest z wykonywaniem zadań o charakterze naukowym, w tym w szczególności z projektowaniem, prowadzeniem i raportowaniem badań naukowych, a która nie ma charakteru pobocznego czy marginalnego.

Na podstawie przedłożonej mi dokumentacji stwierdzam, że Pani doktor Jolanta Jarczyńska spełnia kryterium istotnej aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej. Do tej istotnej aktywności naukowej zaliczam:

- Pracę w projekcie *Adaptacja i walidacja narzędzia do pomiaru stopnia zagrożenia problematycznym użytkowaniem telefonu komórkowego przez młodzież* (2018) realizowanego w Akademii Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach pod kierunkiem dr Ewy Krzyżak- Szymańskiej. W projekcie tym Pani dr Jolanta Jarczyńska konsultowała opracowane narzędzia badawcze (kwestionariusz skierowany do uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim oraz kwestionariusz skierowany do rodziców tych uczniów). Konsultacja narzędzi badawczych jest ważnym zadaniem naukowym i ma znaczenie dla oceny całego projektu.
- Pracę w projekcie *E-VAL Ewaluacja oddziaływań terapeutycznych problemowego korzystania z technologii cyfrowych* (2022-2023) realizowanych w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie (współfinansowanym przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom) pod kierownictwem dr Magdaleny Rowickiej. W projekcie tym dr Jolanta Jarczyńska opracowywała narzędzia do ewaluacji, realizowała część badań jakościowych, uczestniczyła w opracowywaniu wyników części jakościowej projektu oraz w opracowaniu raportu. Zadania wykonywane przez Habilitantkę dotyczyły wszystkich etapów prowadzenia badań naukowych i należy je uznać za znaczące.
- Pracę w projekcie *Development of the empowerment of educators and beneficiaries in the field of youth at risk and social exclusion* w ramach programu ERASMUS +, Partnerstwo Strategiczne, Akcja 2. Instytucją zarządzającą w tym projekcie była Fundacja d'Auteuil z Paryża, a partnerami instytucje/organizacje zagraniczne należące do konsorcjum EDUC-EUROPE. Projekt zawierał komponent badawczy. Były to badania służące praktyce, a konkretnie wspieraniu beneficjentów działań społecznych oraz innowacjom metodycznym w przygotowywaniu kadr do pracy z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym oraz wykluczonymi. Doktor Jarczyńska koordynowała prace polskiego podmiotu, w tym prowadzone w tej części badania oraz była członkinią Komitetu Zarządzającego całym projektem. Ponieważ praca każdego z partnerów projektu była niezbędna do realizacji całości projektu, koordynację pracy zespołu polskiego, w tym koordynację zadań o charakterze badawczym należy uznać za istotną, bez której projekt nie mógłby zostać zrealizowany.

- Staż naukowy w Instytucie Nauk Pedagogicznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (2023) pod opieką dr hab. Doroty Siemienickiej, prof. UMK. W ramach stażu podjęte zostały działania naukowe, których efektem był współautorki artykuł naukowy (współautorką była opiekunka stażu), opublikowany w *International Journal of Pedagogy, Innovation and New Technologies*. To wymierny efekt świadczący o aktywności naukowej dr Jarczyńskiej podczas stażu.

W ramach autoreferatu Habilitanka podaje udział w jeszcze jednym projekcie międzynarodowym zarządzanym zewnątrz, ale z opisu wynika, że nie miał on charakteru naukowego. Tego typu działanie nie pozostaje bez znaczenia dla rozwoju profesjonalnego i niejednokrotnie przekłada się w perspektywie na kolejne pola współpracy, również tej o charakterze naukowym. Oceniam tego typu aktywność bardzo pozytywnie. Nie mniej, nie mieści się ona w tym rodzaju aktywności, o którym tu mowa.

Reasumując, w mojej ocenie, Habilitantka zdecydowanie spełnia kryterium istotnej aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej.

Ocena osiągnięcia naukowego, o którym mowa w art. 219 ust. 1. pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 742 ze zm.)

Doktor Jolanta Jarczyńska jako osiągnięcie stanowiące znaczny wkład w rozwój pedagogiki przedstawiła monografię swojego autorstwa pt. *Tożsamość młodzieży w świecie mediów cyfrowych. Znaczenie i funkcje mediów cyfrowych w procesie kreowania tożsamości dorastających osób*, wydaną przez Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy w 2021 roku. Problem ogólny swoich badań Habilitantka sformułowała następująco: *W jaki sposób młodzież postrzega własną tożsamość i jak radzi sobie z rozwiązywaniem kryzysu tożsamości w kontekście przypisywanego znaczenia i funkcji mediów cyfrowych w procesie jej kreowania?*

Tak sformułowany ogólny problem budzi wątpliwości, ale odniosę się do tego w dalszej części recenzji.

Książka składa się z dwóch części. W pierwszej części są 3 rozdziały, które rekonstruuja podstawy teoretyczne badań własnych. Druga część, zawierająca dwa rozdziały, to metodologia badań własnych, a także prezentacja wyników i wniosków z tych badań. Struktura książki jest logiczna i uporządkowana.

Pierwszy rozdział zatytułowany „Tożsamość człowieka w świetle tradycyjnych i współczesnych ujęć rozwojowych” rozpoczyna się od omówienia pojęcia tożsamości z zaznaczeniem jego interdyscyplinarności. Następnie Autorka przechodzi do omówienia teoretycznych modeli ujmowania tożsamości. Centralną częścią tego rozdziału jest jednak podrozdział 1.4. *Rozwój tożsamości w nurcie psychologii rozwojowej*, w którym przedstawiono najważniejsze koncepcje w zakresie wyznaczonym tytułem.

Ogólnie rozdział pierwszy oceniam wysoko. Stanowi on bardzo dobrą podstawę do zaprojektowania badań własnych. Warto również podkreślić, że jest napisany w sposób bardzo klarowny i po prostu dobrze się go czyta, a to ważne zwłaszcza wtedy, gdy przekazywanych treści teoretycznych jest sporo.

Drugi rozdział został zatytułowany *Media cyfrowe, ich funkcje oraz znaczenie w życiu młodzieży* rozpoczyna się od zdefiniowania terminu „media cyfrowe”. Następnie Autorka omawia ich funkcje, wskazuje elementy decydujące o ich atrakcyjności. Wspomina również o efekcie immersji oraz o zmianie modelu komunikacji w tych mediach. W dalszej części rozdziału omawia cyfrowe koncepcje generacyjne i – co szczególnie cenne – referuje również wnioski z krytycznego przeglądu wyników badań nad tymi koncepcjami. Następnie analizuje media cyfrowe jako przestrzeń socjalizacji młodzieży, zwracając przy tym uwagę na wciąż obecne alarmistyczne stanowiska w rozumieniu ich roli, demonizację zachowań problemowych młodzieży w tym obszarze, przytaczając stanowiska badaczy krytykujących takie podejście i referując również wyniki badań pokazujące pozytywne aspekty funkcjonowania dzieci i młodzieży w świecie mediów. Taka konstrukcja rozdziału zapowiada „zrównoważone” podejście do rozumienia roli mediów jako kontekstu socjalizacyjnego młodzieży, a jednak tuż po tym rozdziale następuje bardzo obszerny podrozdział dotyczący zachowań ryzykownych młodzieży w środowisku on-line. Nie uznaje tego za błąd, a raczej za „zgrzyt”. Autorka chyba nie bez powodu odnosi się do dyskusji na temat analizy roli mediów w paradygmacie szans i zagrożeń. Osoba czytająca buduje sobie na tej podstawie wyobrażenie co dalszego rozłożenia akcentów w pracy, tymczasem kolejny, podrozdział, choć z pewnością ważny, daje jasny sygnał, że jednak sama Autorka ulega koncentracji na negatywnych aspektach funkcjonowania w świecie mediów. W dalszej części rozdziału drugiego Autorka opisuje teorie i modele wyjaśniające problemowe użytkowanie mediów cyfrowych, a następnie prezentuje wyniki dotychczasowych badań dotyczących skali zaangażowania młodzieży w zakresie używania mediów cyfrowych. Rozdział drugi kończy podrozdział dotyczący znaczenia mediów cyfrowych w kreowaniu tożsamości młodzieży. To bardzo ważna część w kontekście podejmowanej problematyki badawczej, tymczasem Autorka zasadniczo skoncentrowała się tu na badaniach polskich. Jest kilka odniesień do badań realizowanych za granicą, ale sądzę, że jest to niewystarczające. Uważam, że w przypadku tego akurat zagadnienia przydałby się systematyczny przegląd badań.

Ogólnie jednak cały rozdział drugi oceniam pozytywnie. Autorka pokazuje w nim, że sprawnie porusza się po tej problematyce, a sposób narracji ułatwia dodatkowo odbiór prezentowanych treści.

Dopełnieniem części pierwszej książki jest rozdział poświęcony młodzieży jako kategorii społecznej i badawczej. W tym rozdziale autorka rekonstruuje dyskusję naukową wokół problematyczności kategorii młodzieży. Przedstawia dominujące podejścia w badaniach młodzieży. Trochę rozczarowujący jest podrozdział 3.3. *Normatywność realizacji zadań rozwojowych a wkraczanie młodzieży w dorosłość*. Nie oznacza to, że nie jest poprawny, ale brakuje w nim dyskusji co do normatywnego nurtu w badaniach młodzieży, tu w kontekście realizacji zadań rozwojowych, w tym zwłaszcza w aspekcie tzw. „wkraczania w dorosłość”. Rozumiem,

że Autorka przytacza różne poglądy na ten temat, szkoda jednak, że ich w żaden sposób nie komentuje, albo, że nie próbuje również zasygnalizować krytycznej dyskusji dotyczącej takiego ujmowania zadań związanych z „wkraczaniem w dorosłość”. Nie eksponuje również szerszego kontekstu realizacji tych zadań. Nie rekompensują tego kolejne podrozdziały 3.4. i 3.5.

Reasumując, część pierwszą pracy oceniam ogólnie bardzo dobrze. Moje uwagi mają charakter polemiczny. Autorka ma prawo mieć własną wizję prezentacji poszczególnych zagadnień i jeśli nie zawiera ona błędów, jest akceptowalna. Koncepcja Autorki dotycząca struktury części pierwszej jest bardzo czytelna. Omawia podstawy teoretyczne odnoszące się do kluczowych kategorii obecnych w tematyce pracy: tożsamości, mediów cyfrowych i młodzieży. Jednocześnie część pierwszą postrzegam jako dobrą podbudowę teoretyczną do projektowania własnych badań.

Część druga pracy rozpoczyna się od rozdziału metodologicznego. Habilitantka bardzo skrupulatnie przedstawia metodologię własnego projektu badawczego, dzieląc ją klasycznie na; Przedmiot i cele badań, problemy i hipotezy badawcze, zmienne i wskaźniki, narzędzia, metody i techniki badawcze, organizację teren, opis doboru próby badawczej. Do tego rozdziału mam jednak uwagi:

- Po pierwsze – brakuje tu zwięzłego określenia celu prowadzonych badań. Zamiast tego Autorka konstruuje całą listę tych celów. Taki poziom szczegółowości pożądanym jest przy konstrukcji problemów/pytań badawczych a nie w przypadku określenia celu badań.
- Po drugie – moje wątpliwości budzi konstrukcja problemu ogólnego. W mojej ocenie Autorka nie badała tego, *w jaki sposób młodzież postrzega własną tożsamość i jak radzi sobie z rozwiązywaniem kryzysu tożsamości w kontekście przypisywanego znaczenia i funkcji mediów cyfrowych w procesie jej kreowania*. Badanie statusów tożsamości, stylów tożsamości nie jest badaniem tego jak młodzież postrzega własną tożsamość. Nie do końca wiadomo też, co oznacza postrzeganie własnej tożsamości i radzenie sobie z rozwiązywaniem kryzysu tożsamości „w kontekście przypisywanego znaczenia i funkcji mediów cyfrowych w procesie jej kreowania”. Przecież znaczenie i funkcje mediów cyfrowych w procesie kreowania tożsamości nie stanowiły kontekstu do badania statusów tożsamości, stylów tożsamości i faz rozwiązywania kryzysów tożsamości. W części ilościowej badania chodziło przecież m.in. o zbadanie związku między statusami, stylami tożsamości, fazami kryzysu tożsamościowego a nadmiernym korzystaniem z portali społecznościowych, a to zupełnie nie wpisuje się w sformułowany tu problem ogólny. Podsumowując, konstrukcja problemu głównego jest nieadekwatna do badań i niespójna z pytaniami szczegółowymi. Być może Autorce trudno było skonstruować jeden problem główny, który obejmowałby wszystkie wątki planowanych badań. W takim przypadku mogła skonstruować kilka takich problemów ogólnych. Moim zdaniem jednak, błędne skonstruowanie tego problemu nie podważa konstrukcji i wartości całego badania. Jestem przekonana, że Autorka

wie, co bada, bo to wynika z dalszej części pracy. Natomiast fakt, że problem ogólny został nieudolnie skonstruowany rzutuje na konstrukcję i sposób prezentacji pytań szczegółowych;

- Po trzecie – jak zasygnalizowałam wyżej - mam również wątpliwości co do sposobu konstrukcji i prezentacji pytań szczegółowych i tzw. doprecyzowujących/uściślających (s. 208-210). Mam wrażenie, że mimo, że Autorka dążyła do uporządkowania ich, prezentując je w ramach „piętrowej” struktury (najpierw problem ogólny, potem szczegółowe, potem pytania doprecyzowujące do każdego z problemów szczegółowych, a następnie jeszcze pytania o zależności między określonymi zmiennymi), to niestety to się nie udało, a ponadto doprowadziło do błędów. Pytania badawcze powinny być maksymalnie precyzyjne. Przy skomplikowanych badaniach może to być trudne, dlatego też czasami konieczne są dodatkowe wyjaśnienia. W przypadku recenzowanej monografii sprawa wygląda jednak nieco inaczej. Autorka potrafiła na ogół sformułować prawidłowo pytania badawcze (na poziomie pytań nazywanych przez nią doprecyzowującymi/ uściślającymi), ale jednocześnie niejako „nad nimi” budowała pytania, które nazywała szczegółowymi, chociaż nie miały takiego charakteru. Przykład: Pytanie szczegółowe nr 2 na s. 208: *Jak badana młodzież radzi sobie z zadaniem rozwojowym, jakim jest rozwiązywanie kryzysu tożsamości (w jakiej fazie rozwiązywania kryzysu tożsamości znajdują się badane osoby i jakie są jej korelaty i stosowane style tożsamości)?* Nie wiem jaki jest sens konstruowania pytania szczegółowego w taki sposób (dodatkowo w dwóch wersjach – druga w nawiasie), skoro pytania szczegółowe tak naprawdę znajdują się niżej. Autorka nazywa je uściślającymi: 1) *W jakiej fazie rozwiązywania kryzysu tożsamości znajduje się badana młodzież (faza przedkryzysowa, moratoryjna postkryzysowa)?*; 2) *Czy fazy rozwiązywania kryzysu tożsamości, w jakich znajduje się badana młodzież są zróżnicowane w zależności od takich korelatów jak: płeć, badanej młodzieży, oddział klasowy i typ szkoły ponadgimnazjalnej, do jakiej uczęszcza?*; 3) *Jakie style tożsamości stosują badane osoby (styl dyfuzyjno-unikowy, informacyjny, normatywny, zaangażowanie)?*(s. 208).

Kłopot ze sformułowaniem problemu głównego spowodował, moim zdaniem, również to, że Autorka nie bardzo wiedziała (a przynajmniej nie można odczytać tego z książki) jak w tej strukturze umieścić pytania o zależności między statusem a stylem tożsamości, między fazą kryzysu tożsamościowego a stylem tożsamości, między statusem tożsamości/ stylem tożsamości/ fazą rozwiązywania kryzysu a nadmiernym korzystaniem z portali społecznościowych. W rezultacie nie wiadomo, jaki jest status tych pytań. Numeracja w tym nie pomaga. Generalnie panuje tu chaos. Najpierw jest problem główny potem szczegółowe, potem pytania doprecyzowujące/uściślające, a następnie jeszcze jakieś problemy o bliżej nieokreślonym statusie.

Moje wątpliwości budzi też sposób skonstruowania tych ‘dodatkowych’ pytań. Cztery z nich zaczynają się od słów: *w jaki sposób*. Nie wiem dlaczego tak to zostało sformułowane, skoro opis poprzedzający postawione pytanie wskazuje, że Autorka potrafiłaby zadać bardziej precyzyjne pytania.

Te mankamenty uważam za ważne, bo pokazują, że Habilitantka nie przemyślała sposobu konstrukcji i prezentacji pytań badawczych. Na szczęście nie przekreśla to wartości samych badań. Jeśli chodzi o pozostałą część tego rozdziału nie mam większych uwag. Zmienne są szczegółowo konceptualizowane (aż za szczegółowo, biorąc pod uwagę to, że treści te możemy odnaleźć w części pierwszej monografii), wskazywane są metody, opisywane narzędzia badawcze. Jeśli chodzi o organizację badań, to uważam, że dużym jej minusem było przeprowadzenie badania z wykorzystaniem czterech narzędzi w ciągu 40 minut. Rozumiem, co przemawiało za takim rozwiązaniem, ale czy można się spodziewać dobrej jakości danych „zarzucając” badanych taką ilością pracy? Na szczęście Autorka zdaje sobie sprawę z tego ograniczenia, wspominając o tym w części końcowej monografii. Mam nadzieję, że podejmując taką decyzję wykonała bilans „zysków i strat”.

Rozdział ostatni pt. *Tożsamość młodzieży i używanie przez nią mediów cyfrowych – prezentacja wyników badań własnych* jest dobrze przygotowany. Mimo zamętu z pytaniami badawczymi w części metodologicznej, tu wszystko jest uporządkowane. Rozdział ten oceniam ogólnie dobrze, natomiast mam cztery uwagi.

Pierwsza dotyczy stale powtarzających się treści, np. przedstawiając wyniki badań dotyczących faz rozwiązywania kryzysu tożsamości Autorka podaje główne cechy tych faz, co zrobiła już w części teoretycznej książki, następnie powtórzyła w części metodologicznej i powtarza prawie przy każdej okazji w części wynikowej we wszystkich miejscach, w których przedstawiane rezultaty tego dotyczą, tzn. np. odnoszą się do wszystkich badanych, uwzględniają zróżnicowanie ze względu na płeć, typ szkoły itd. To dotyczy również stylów tożsamości, statusów tożsamości. Ma to swoje plusy: niezależnie od jakiego momentu książki zacznie się czytanie, wszystko jest wyjaśnione. W mojej jednak ocenie jest to zbyt częste i męczące. To tak jakby Autorka chciała sztucznie wydłużyć książkę, a przecież nie jest to potrzebne.

Druga moja uwaga dotyczy sposobu prezentacji wyników badań jakościowych zebranych za pomocą wywiadów. W tym miejscu Autorka zaserwowała osobom czytającym po prostu mnóstwo cytatów (nota bene bardzo ciekawych, przeczytałam tę część pracy z dużym zainteresowaniem). Nie byłoby w tym nic złego, ponieważ to właśnie w książce, która nie jest limitowana liczbą znaków (jako to zwykle bywa w przypadku artykułów naukowych) można pokazać za pomocą przedstawianych cytatów uzasadnienie dla sformułowanych wniosków. Niestety, w tym przypadku analizy są dość powierzchowne. Nie uważam tej części pracy za zbędną, bo moim zdaniem pokazuje ona próbkę tego, czego można się dowiedzieć w badaniach jakościowych w zakresie podejmowanej problematyki. Szkoda tylko, że Autorka nie wykonała tu bardziej zaawansowanej analizy.

Trzecia uwaga dotyczy podrozdziału 5.6. *Mocne strony i ograniczenia badań własnych*. O ile rozumiem to, że Habilitantka chce wskazać ograniczenia badań, bo stanowi to standard w raportowaniu rezultatów badań, o tyle, w mojej opinii, to co jest ich „mocną stroną”, „atutem”, „wartością dodaną”, powinno się pozostawić czytelnikom tej pracy. To niefortunny pomysł.

Czwarta uwaga dotyczy rekomendacji dla praktyki edukacyjnej. Rekomendacje takie mają sens tylko wtedy, gdy są ściśle powiązane ze szczegółowymi wynikami badań.

Rekomendacje, które można byłoby sformułować bez prowadzenia badań, których wyniki są prezentowane w tej książce są, w mojej opinii, bezcelowe.

Recenzowaną monografię oceniam ogólnie pozytywnie. Zgłoszone przeze mnie uwagi nie mają takiego charakteru, który podważałby wartość przeprowadzonych badań. Habilitantka wykonała olbrzymią pracę, zważywszy na fakt, że był to projekt indywidualny, a nie zespołowy. Media cyfrowe istotnie zmodyfikowały komunikację między ludźmi. Stały się nieodłącznym elementem funkcjonowania większości ludzi. Nie dziwi więc fakt, że leżą również w kręgu zainteresowania pedagogiki. Interesujące są w tym zakresie aspekty wychowawcze, edukacyjne, socjalizacyjne, językowe i inne. Recenzowana praca stanowi znaczny wkład w rozwój pedagogiki w zakresie wiedzy na temat związków między tożsamością młodzieży (statusem, stylem tożsamości oraz fazą kryzysu tożsamościowego) a korzystaniem z mediów społecznościowych. Uzyskane wyniki są bardzo interesujące. Z jednej strony potwierdzają np., że nadmierne korzystanie z mediów społecznościowych dodatnio koreluje ze statusem eksploracji ruminacyjnej, a ujemnie ze statusem podjęcie zobowiązania i identyfikacji ze zobowiązaniem, z drugiej natomiast pokazują np., że motywacje publikowania danych tożsamościowych lub sposób reagowania na komentarze pojawiające się pod opublikowanymi materiałami nie są różnicowane ze względu na statusy tożsamości. Ten ostatni wniosek uważam za szczególnie interesujący i jednocześnie generujący ciekawość poznawczą i zachęcający do dalszych badań.

Jeśli chodzi o pozostały dorobek Habilitantki, poza monografią zgłoszoną jako osiągnięcie, o którym mowa w art. 219 ust. 1. ustawy z dnia 20 lipca 2018r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 742 ze zm.), to po uzyskaniu stopnia doktora Habilitantka opublikowała jeszcze dwie monografie, w tym jedną nawiązującą do jej pracy doktorskiej, była redaktorką jednej pracy zbiorowej, opublikowała 12 artykułów w czasopiśmie (w tym dwa współautorskie) oraz 12 rozdziałów w pracach zbiorowych (w tym dwa współautorskie). Do dokumentacji dołączył monografię autorską pt. *Zaangażowanie w hazard młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej. Diagnoza zjawiska i jego wybranych uwarunkowań*, (Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz, 2016) oraz kopie 11 publikacji (5 rozdziałów w monografiach zbiorowych oraz 6 artykułów z czasopism). Artykuły i rozdziały opublikowane przez Habilitantkę po uzyskaniu stopnia doktora wpisują się w problematykę szeroko pojmowanych zachowań ryzykownych i problemowych młodzieży. Dołączone do dokumentacji publikacje dotyczą m.in. zaangażowania młodzieży w hazard, odnoszą się do profilaktyki wykluczenia społecznego, przeciwdziałania zachowaniom samobójczym wśród młodzieży, problematycznego używania Internetu, relacją między używaniem mediów społecznościowych a zdrowiem psychicznym młodzieży, wspomaganie procesu budowania prężności u dzieci i młodzieży zagrożonej zachowaniami problemowymi. Większość z nich ma charakter przeglądowy. Prezentują przeglądy badań, narzędzi badawczych, ale też różnego rodzaju metod, technik, programów stosowanych w praktyce pedagogicznej. Dwie z załączonych publikacji zasługują na większą uwagę. Obie pochodzą z 2016 roku i dotyczą zaangażowania młodzieży w hazard. Artykuł *Evaluation of the psychometric properties of SOGS-RA in the Polish version*, opublikowany w *Journal of Education*,

Culture and Society (No. 2_2016) oraz monografia autorska pt. *Zaangażowanie w hazard młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej. Diagnoza zjawiska i jego wybranych uwarunkowań*, (Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz, 2016) są efektem realizacji projektu finansowanego przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, którego celem była adaptacja i walidacja narzędzia przesiewowego do oceny skali rozpowszechnienia hazardu problemowego wśród młodzieży, z którego korzystają badacze oraz terapeuci uzależnień. Artykuł prezentuje właściwości psychometryczne narzędzia, natomiast monografia, na której wydanie Habilitantka otrzymała również dofinansowanie z Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii przedstawia wyniki badań prowadzonych w związku z adaptacją i walidacją narzędzia, które obrazują skalę zaangażowania młodzieży z Bydgoszczy i powiatu bydgoskiego (N=2617) w uczestnictwo w grach losowych.

Konkluzja

Art. 221 ust. 8 ustawy z dnia 20 lipca 2018r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 742 ze zm.), zwanej dalej ustawą, zobowiązuje osoby występujące w roli recenzentów do oceny czy osiągnięcia naukowe osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust.1 pkt 2 ustawy, czyli czy posiada ona w dorobku osiągnięcia naukowe, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a ustawy. W przypadku postępowania habilitacyjnego wszczętego na wniosek Pani doktor Jolanty Jarczyńskiej jako osiągnięcie, o którym mowa w art. 219 ust. 1. pkt 2 Ustawy, została zgłoszona monografia pt. „Tożsamość młodzieży w świecie mediów cyfrowych. Znaczenie i funkcje mediów cyfrowych w procesie kreowania tożsamości dorastających osób” (Bydgoszcz 2021, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy). Monografia ta, mojej ocenie, stanowi znaczny wkład w rozwój pedagogiki w zakresie problematyki związku między tożsamością młodzieży (statusem, stylem tożsamości, fazą kryzysu tożsamości) a korzystaniem z mediów społecznościowych. Dorobek publikacyjny Habilitantki dołączony do dokumentacji ma charakter wzmacniający. Dodatkowo podkreśla, że Habilitantka wnosi znaczący wkład do rozwoju pedagogiki.

Stwierdzam, że osiągnięcie naukowe przedstawione przez Panią doktor Jolantę Jarczyńską spełnia wymogi wynikających z art. 219 ust. 1. pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 742 ze zm.), w związku z tym wnoszę o nadanie doktor Jolancie Jarczyńskiej stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika.

Violetta Kopińska